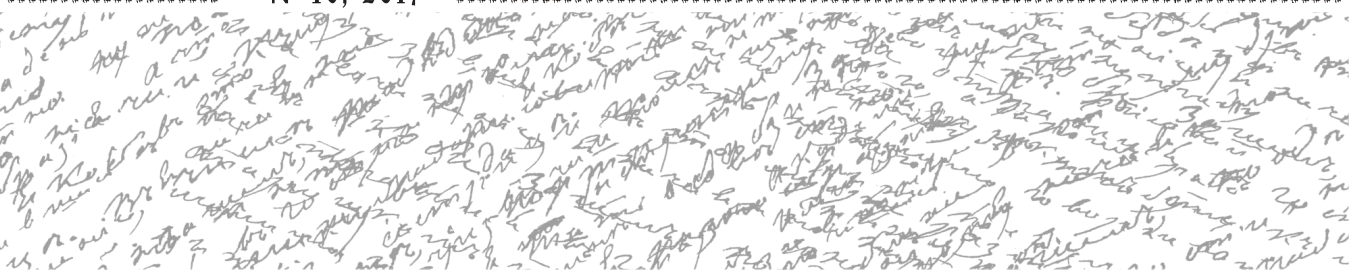

Лариса БОНДАРЕНКО

ТАРАС ШЕВЧЕНКО І КАМ'ЯНЩИНА

Серед мистецької спадщини Шевченка-художника є багато різноманітних творів, написаних олією, аквареллю, пастеллю і, звичайно ж, олівцем. От і в альбомі 1845 року зібрано малюнки олівцем, виконані Тарасом Григоровичем під час його перебування в Україні у квітні–жовтні того ж року. В цьому альбомі Шевченко зарисував пам'ятки старовини та мистецтва (головним чином архітектури), приділяючи водночас велику увагу зображенню сільського побуту, жанрових сцен та природи.

На 2-й сторінці обкладинки цього альбому розміщено ескіз однієї з жанрових сцен, але привертає увагу навіть не сам малюнок, а напис праворуч від нього, зроблений рукою поета: «Отец Иеремия Обидовский, протоиерей села Лузановки Черкасского уезда». Ідеться про добре знайоме нам село Лузанівку Кам'янського району. Це єдине непряме свідчення того, що поет був у цьому селі. Один із найкращих, на мій погляд, дослідників біографії Шевченка Петро Жур, який жив і працював у Ленінграді, не оминув увагою поетів напис на малюнку і провів окреме дослідження, в якому стверджує, що Шевченко приїздив до Лузанівки заради знайомства з місцевим священиком Ієремією Семеновичем Обидовським (1802–1882). Цього випускника Київської духовної семінарії було призначено в Лузанівку 1828 року. Обидовський відзначався працьовитістю і твердим характером. Поетові, стверджує П. Жур, він був цікавий як жива пам'ять краю, як знавець

місцевої старовини. А розповісти про цього неординарного чоловіка міг Тарасові Григоровичу відомий історик і етнограф, автор виданої у 1842–1843 роках п'ятитомної «Історії Малоросії» Микола Маркевич, близький приятель поета, якому Шевченко присвятив знамениті поетичні рядки:

*Бандуристе, орле сизий,
Добре тобі, брате,
Маєш крила, маєш силу,
Є коли літати...*

Маркевич бував у Лузанівці у 1820-ті роки і міг рекомендувати Шевченкові відвідати це село і цікавого неординарного чоловіка Ієремію Обидовського

Назву ще одного села Кам'янського району пише власноруч Т. Г. Шевченко. Це відомий своєю давньою історією Жаботин. Тарас Григорович, поза сумнівом, чув про це село, буваючи в Мотронинському монастирі, Холодному Яру та цікавлячись історією Коліївщини. Але тільки 1860 року він пише назву цього села, так би мовити, власною рукою, в листах до свого троюрідного брата Варфоломія Шевченка. Згадує поет Жаботин у зв'язку з клопотами по визволенню своїх рідних із кріпацтва. Кріпацька доля сестри Ярини і братів Микити та Йосипа з родинами не давала спокою поетові, і він докладав усіх зусиль, щоб скинути з них це страшне ярмо. Намагався він це зробити через Товариство для допомоги нужденним літераторам і вченим. За дорученням цього товариства для переговорів про умови звільнення рідних Шевченка з кріпацтва до поміщика В. Е. Фліорковського, якому від 1855 року належала Кирилівка (рідне село Шевченка), було відправлено Миколу Дементійовича Новицького.,

Центральною садибою маєтностей Фліорковського було село Жаботин. І саме туди повинен був заїхати випускник академії Генерального штабу, що їхав на місце своєї постійної служби до Єлисаветграда, щоб провести переговори про долю рідних Шевченка. В листі до Варфоломія Шевченка Тарас Григорович просить родича сприяти поїздки Новицького: «В половині юня, а може, й раніше, заїде до тебе офіцер Новицький. Привітай його гарненько і найми або своїх позич йому коней до Жаботина. Йому поручено самолично торговаться з Фліорковським».

Про результат цих переговорів Новицький сповіщав самого поета: «Люб'язний і вельмишановний Тарасе Григоровичу!

Був я у Фліорковського. Погано. Він згоджується дати особисту волю сім'ям твоїх братів і сестри без викупу, поступається за гроші садибами, але ні за що не згоджується поступитись землями під оренду: «Цього, говорить, я зробити не можу, не збурюючи інших селян».

Рідним Шевченка так допекло осоружне кріпацтво, що вони погодились на визволення навіть без землі, про що була підписана угода 10 липня 1860 року.

